

SCÉNÁŘ AUDIOREPORTÁŽE – HELENA MARŠÍKOVÁ

Paní Helena Maršíková, rozená Chanele Drumerová, se narodila 10. května 1926 v chudé židovské rodině. Žila ve vsi Roztoky na Podkarpatské Rusi se svými čtyřmi sestrami, otcem, babičkou a matkou. Otec byl truhlář, ale často byl nucen pracovat načerno. K obživě jim sloužila také malá zahrádka u domku. Nejmladší sestra Fanyňka zemřela, když jí byl pouhý jeden rok. Po pár měsících ji následovala i Helenina maminka, která zemřela na tuberkulózu. Tehdy bylo Heleně devět let. Dvě starší sestry, Markéta a Jenny, odjely pracovat do Belgie. Třetí sestra Lenka, trpící silným astmatem, si našla práci v Budapešti. Tak zůstala Helena sama s otcem a babičkou a vyučila se švadlenou u jedné vdovy v nedaleké Iršavě.

Za 2. světové války byla jejich vesnice obsazena Maďary a roku 1944 začala deportace židovských rodin do koncentračních táborů. Sedmnáctiletá Helena byla s otcem a babičkou převezena do ghetta Mukačev. S sebou si mohli vzít pouze nejn nutnější věci. Spali zde na zemi pouze pod plachtami, aby na ně nepršelo. Kvůli nepříznivým podmínkám babička přestala chodit a dalšího přesunu se již neúčastnila. Co se s ní stalo, se paní Maršíková nikdy nedozvěděla.

S otcem byli po měsíci přesunuti do koncentračního tábora v Osvětimi-Auschwitzu. Zde proběhla první selekce, byli rozděleni na mladé a fyzicky zdatné a staré a nemohoucí. Naposledy tak viděla svého otce.

„Samozřejmě, že jsme nemohli k sobě, protože byly stovky lidí mezi náma, různě ležící a stojící a tak dále, jenom, že jsme se na sebe podívali, ale opravdu tak upřímně přímo do očí jsme se podívali a neřekli byste, co to znamená pro člověka.“

V táboře jim oholili hlavy. Jediným kusem oblečení se jim stal kus hadru. Paní Helena věděla, že by tam někde měla být její sestra Jenny, kterou v Belgii chytili s neplatnými doklady. Její naděje, že se setkají, se nakonec naplnila.

„A teďka, když takhle sedím, mám nohy před sebou a nějaká v civilu oblečená, docela taková, tam se zdála hezká mezi náma, a zatáhla mě za nohu a říkala mi: Prosím tě, nemáš ty tady sestru?‘ A říkala: ‚Podívej se na mě ještě jednou.‘ Tak jsem se na ni pořádně podívala a ona říká: ‚Máš tady sestru. Já ti ji za chvíli přivedu.“

Jenny se po táboře také směla pohybovat v civilním oblečení, Helenu ale odmítla vzít k sobě, protože věděla, že ona sama se z Osvětimi už nedostane, ale Helena má šanci odjet do Německa na práci.

Po pár dnech byla paní Helena přesunuta do ghetta Krakov-Plašov. Tam musela s ostatními přenášet v dešti a blátě těžké klády do vagónů. Byla již slabá a neustále prokřehlá a zdálo se jí, že se blíží její konec. Ale díky tomu, že se vyučila švadlenou, se dostala do krejčovské dílny a začala šít vojenské kalhoty. Zde již byly podmínky snesitelnější.

Po necelých třech měsících je opět naložili do vlaku a odvezli do Osvětimi-Auschwitzu, neboť se blížila sovětská fronta. Po příjezdu nedostali nic k pití, ani k jídlu a čekali na vytetování čísla na předloktí.

„Tak jsme tam stáli a to zase svítilo sluníčko, bylo horko, a tak tam furt jezdili s vozejkem a odváželi mrtvé. Opravdu se to už těžko dalo vydržet. No tak jsem několikrát spadla. Tak ty holky do mě kopaly a říkaly: „Vstaň, za chvíli tě odvezou, už tak dlouho trpíš, tolik jsi už zkusila, ještě musíš bojovat.“ Tak na mě byly hodný tím, že mě do mě kopaly vlastně, tak jsem se nějak teda postavila. Ale měla jsem štěstí, že jsem se jmenovala Drumerová, to znamená, že jsem ze začátku abecedy. Dělal se to podle abecedy. Kdybych se jmenovala nějak ke konci abecedy, tak bych to bejvala nevydržela. No a tak jsem takhle hodila ruku a oni to napsali a už jsem si mohla sednout na zem, lehnout na zem. Prostě do té doby jsme museli na to stát ve frontě.“

A opět je čekala selekce a Helena se opět dostala mezi živé. Byla převezena vlakem do německého Augsburgu na práci v leteckém průmyslu, oficiálně patřila pod koncentrační tábor Dachau. Pracovala každý den 12 hodin. V březnu, poté co továrnu zasáhlo bombardování, byli přesunuti do Mühldorfu. Přestože byli všichni zesláblí, rozebírali válkou poničené domy a nosili těžké klády. Příděly jídla si zpestřovali syrovými brambory, které v domech našli.

Protože se blížila fronta ze západu, opět je naložili do vagónů. V jednom takovém strávila Helena celý měsíc. Jakmile se někdo pokusil o útěk, byl zastřelen.

30. duben se pro paní Maršíkovou stal svátkem. Ráno se ozval křik, že Němci odešli a válka skončila. Vylezli z vagónů a ztuhlí doklopýtali k cestě pod tratí, kde viděli projíždět americké vojáky. Ti jim házeli čokoládu a cigarety a slíbili, že večer jim dovezou jídlo.

„A opravdu přivezli rejži, já jsem viděla tu rejži měsíce, rejži s masem, ale v takovém množství. Každému dávali, kolik kdo chtěl, a ty lidi moc jedli a potom umírali, ono nemohly ty prázdné žaludky tolik jídla pojmout.“

Ráno je odvezli do bývalého domova hitlerjugend v Mnichově. Zde si konečně mohli pořádně odpočinout, prohlédl je lékař, umyli se. Protože jim ale zapomněli dát nové oblečení, paní Helena si ušila šaty z tamní květované záclony. Do Československa je odvezli na nákladních autech.

Když se paní Helena vrátila do Roztoky, nikoho nenašla. Jejich chalupa byla zanedbaná, bez oken a bez dveří. Jeden Žid, který se vrátil ze Svobodovy armády, se o ni a o další, kteří postupně do vesnice přicházeli, staral. Poradil jí, že má odjet do Bukurešti. Židovská americká organizace Joint jí zde dala dokumenty a nějaké peníze. Po návratu do Roztoky se setkala i se sestrou Lenkou. Společně se domluvily, že odjedou do Čech. Paní Helena začala pracovat jako švadlena v jedné firmě v Teplicích, ale protože neměla výuční list, začala mít v práci problémy. V roce 1949 se přestěhovala do Prahy, kde našla svůj nový domov. Zde se také následujícího roku seznámila s Jaroslavem Maršíkem a v roce 1951 se vzali. Narodily se jim dvě děti, syn Stanislav a dcera Jaroslava. Až do odchodu do důchodu pracovala paní Maršíková ve výrobním družstvu dětských hraček Igra. Navázala také kontakt se zbylými sestrami a několika dalšími příbuznými, kteří útrapy války přežili. Dnes je již paní Maršíková vdovou, ale raduje se ze svých dětí a vnoučat a z toho, že může žít a vyprávět.

Autoři scénáře:

Lucie Holubová, Karolína Lapáčková, Ivana Lukášková, Kateřina Kratochvílová, Luboš Martinů, Matěj Webr, Mgr. Hana Poláčková